

Zduńska-Niedźwiecka, Hanna

Zasiłki rodzinne w Irlandii

Rocznik Żyrardowski 7, 135-147

2009

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Hanna Zduńska-Niedźwiecka

Zasiłki rodzinne w Irlandii

Wstęp

Irlandia może poszczycić się dobrze rozbudowanym systemem pomocy socjalnej, dzięki któremu rodziny, zarówno te najbardziej potrzebujące, jak i te mające jedynie przejściowe kłopoty, mogą egzystować w spokoju i na przeciętnym poziomie. Mowa tu zarówno o dodatku dla kobiet opuszczonych przez mężów (Deserted Wife's Benefit/Allowance), zapomocy dla żon więźniów (Prisoner's Wife's Allowance), dodatku dla rodzin niepełnych (One Parent Family Payment), jak i standardowych rodzajach zasiłków, znanych nam jako: zasiłek macierzyński (Maternity Benefit), zasiłek na dziecko (Child Benefit) czy zasiłek dla bezrobotnych (Jobseeker's Benefit/Allowance). W niniejszym artykule skupię się głównie na zasiłku na dziecko, dawniej zwanym dodatkiem na dziecko (Children's Allowance) oraz innych kategoriach zasiłków, bliżej związanych z naszym rozumieniem pojęcia zasiłków rodzinnych.

1. Rys historyczny wykształcania się systemu opieki społecznej w Irlandii do lat dziewięćdziesiątych

Pierwszym ustawowym systemem opieki społecznej w Irlandii było prawo o ubogich (Poor Law, 1838). Można w sumie potraktować je jako początek procesu, dzięki któremu w ciągu kolejnych 170 lat powstał system znany nam w obecnej formie. W tabeli 1 w sposób skrótowy przedstawione zostały etapy rozwoju systemu opieki społecznej w Irlandii aż do lat dziewięćdziesiątych. Początkowo kształtowanie irlandzkiego systemu opieki społecznej polegało na przejmowaniu wzorców wprowadzanych w Wielkiej Brytanii. Jednak w niedługim czasie okazało się, że większość praw stanowionych pod kątem wysoko rozwijającej się przemysłowo Wielkiej Brytanii nie ma odniesienia do Irlandii, której gospodarka opierała się głównie na rolnictwie (w 1926 roku aż 44% pracujących mężczyzn wykonywało prace rolne), podczas gdy brytyjski model opieki społecznej odnosił się głównie do pracowników zatrudnionych w zakładach przemysłowych.

W miarę śledzenia rozwoju systemu opieki społecznej w Irlandii możemy również dostrzec jak długo kobieta cieszyła się mniejszymi prawami niż mężczyzna. Dopiero kiedy Irlandia zaczęła przyjmować dyrektywy Unii Europejskiej, stawki przysługujące mężczyznom i kobietom zostały zrównane. National Insurance Act (Ustawa o powszechnym ubezpieczeniu) z 1911 roku sprzyjał patriarchalnemu odbiorowi roli jednostki w rodzinie. I tak mężczyzna, jako głowa rodziny, miał uprawnienia do wyższych zasiłków chorobowych i dla bezrobotnych, niż kobieta. Dodatkowo, kiedy Irlandia odzyskała niepodległość, sposób odbioru roli kobiety został podtrzymany poprzez kolejne posunięcie rządu – od 1929 roku z chwilą, gdy kobieta stawała się zamężna, przestawała być objęta ubezpieczeniem. Aby jakoś jej to zrekompensować, mogła otrzymać jedorazowy zasiłek z tytułu zamążpójścia. Zrównanie w stawkach, a także ustanowienie równego dostępu do zasiłków dla obu płci nastąpiło dopiero z początkiem lat dziewięćdziesiątych. Dyskryminacja dotyczyła również mężczyzn. Social Welfare Act (Ustawa o opiece społecznej) ustanowiony w 1990 roku ruszył w końcu w kierunku pomocy osobom samotnie wychowującym dziecko (akt ten wprowadził również dodatek dla porzuconych mężów – Deserted Husband's Allowance) oraz rentę dla wdowców o charakterze nieskładkowym – Widower's (non – contributory pension). Do tej pory nie istniała forma zasiłków dla osób pozostających w separacji czy dla samotnych ojców. Dlatego ustanowienie w listopadzie 1990 roku zasiłku dla samotnych rodziców objęło pomocą do 1993 roku aż 36 tysięcy osób (z czego 96% stanowiły kobiety). Pozytywnym oddźwiękiem tegoż dodatku było też zniknięcie z terminologii używanej przez Ministerstwo Spraw Socjalnych określenia: niezamężna matka.

Analizując tabelę 1, możemy dojść do wniosku, że największa ewolucja systemu polityki społecznej Irlandii zachodziła w okresie lat 1930–1970. Głównymi zmianami w ciągu tego okresu (szczególnie w dobie kryzysu gospodarczego z lat 30.), było umożliwienie skorzystania z pomocy państwa potrzebującym, którzy nie mieli opłaconej wystarczającej ilości składek ubezpieczenia¹. Rozwój polityki społecznej następował jako forma reakcji i przeciwdziałania skutkom kryzysu, a także jako chęć niesienia pomocy grupom społecznym, które potrzebowały pomocy państwa.

---

¹ Początkowo system opieki należał się jedynie osobom, które pracowały i opłacały składki na ubezpieczenie społeczne. Tym potrzebującym, którzy zatrudnieni byli w sektorach prywatnych, w tym wykonywali prace rolne, pomoc państwowa należała się jedynie w ramach wspomnianego Prawa o ubogich (Poor Law), opartego na przytułkach (workhouses) finansowanych z lokalnych podatków od nieruchomości.

Tabela 1. Rozwój systemu opieki społecznej w Irlandii

Rok	Ogólnie	W stosunku do osób starszych	W stosunku do bezrobotnych	W stosunku do osób niepełnosprawnych	W stosunku do rodzin i samotnych rodziców
1838	Poor Law				
1847	Outdoor Relief				
1897	Ustanowienie planu odszkodowań dla pracowników fizycznych (Workmen's Compensation Scheme)				
1908	Ustanowienie rent emerytalnych (Old Age Pension)				
1911	Uchwalenie Ustawy o powszechnym ubezpieczeniu (National Insurance Act)		Ustanowienie zasiłku dla bezrobotnych (Unemployment Benefit)	Ustanowienie ubezpieczenia chorobowego (Sickness Benefit)	
1924	reformacja Poor Law	Cięcia rent emerytalnych			
1929	Kobiety zamężne przestają być objęte ubezpieczeniem				
1933			Ustanowienie pomocy dla bezrobotnych (Unemployment Assistance)		
1935	Połączenie ubezpieczeń społecznych				Wprowadzenie rent wdowich (Widows Pension) oraz wprowadzenie rent sierocych (Orphan's Pension Scheme)
1939	Skorygowanie Poor Law i przemianowanie na pomoc publiczną (public assistance)				
1944					Wprowadzenie dodatku na dziecko (Children's Allowance) dla rodzin z 3 lub więcej dzieci
1947	Ustanowienie Departamentu Opieki Społecznej			Wprowadzenie zasiłku na utrzymanie podczas choroby zakaźnej (Infectious diseases maintenance allowance)	
1949	Uchwalenie Białej Księgi (White Paper)				
1952	Uchwalenie Ustawy o opiece społecznej (Social Welfare Act)				Wprowadzenie dodatku macierzyńskiego (Maternity Allowance) oraz rozszerzenie Children's Allowance na drugie dziecko
1954				Wprowadzenie zasiłku na utrzymanie osoby niepełnosprawnej (Disabled persons maintenance allowance)	
1961		Wprowadzenie emerytur dla osób opłacających składki (wiek emerytalny – 70 lat)			
1963					Rozszerzenie Children's Allowance na pierwsze dziecko
1967				Ustanowienie rent z tytułu wypadku przy pracy (Occupational Injuries)	
1970	Ustanowienie planów emerytalnych			Wprowadzenie rent inwalidzkich (Invalidity Pension) dla osób niezdolnych do pracy	Wprowadzenie dodatku dla kobiet opuszczonych przez mężów (Deserted

Rok	Ogólnie	W stosunku do osób starszych	W stosunku do bezrobotnych	W stosunku do osób niepełnosprawnych w dłuższym czasie	W stosunku do rodzin i samotnych rodziców
1973		Obniżono wiek emerytalny z 70 do 66 lat (proces miał przebiegać do 1977 roku)			Wprowadzenie zasiłku dla kobiet opuszczonych przez mężów (Deserted Wife's Benefit) oraz dodatku dla niezamężnych matek (Unmarried Mother's Allowance)
1974	Ubezpieczeniem społecznym zostały objęte osoby pracujące w prywatnych sektorach (nadal nie przystępuje pracownikom na pół etatu)				
1975	Ostateczne zniesienie wszelkich pozostałości Poor Law i zastąpienie go zasiłkiem uzupełniającym (Supplementary Welfare Allowance) (nie wynikającym z ilości opłaconych składek, ale uzależnionym od kryterium dochodowego)				
1979	Wprowadzenie systemu składek na ubezpieczenie społeczne (PRSI system) oraz zarządzeń dyrektury Rady UE w sprawie stopniowego wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego				
1984			Wprowadzenie programu zatrudnienia socjalnego (Social employment scheme)		Wprowadzenie dodatku do dochodu rodzinnego oraz zasiłku na dziecko
1986	Wdrożenie Dyrektywy Rady UE w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w systemach zabezpieczenia społecznego pracowników				
1988	Objęcie ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących własną działalność gospodarczą		Wprowadzenie zasiłku przedemerytalnego		
1990					Wprowadzenie zasiłku dla samotnych rodziców (Lone Parent's Allowance) oraz zasiłku opiekuńczego (Carers Allowance)
1991	Objęcie ubezpieczeniem społecznym pracowników pracujących na pół etatu				
1992				Zniesienie zależności zasiłków od otrzymywanej pensji	
1994			Zniesienie zależności zasiłków od otrzymywanej pensji		Wprowadzenie rent pośmiertnych (Survivors pension)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Cousin M., *The Irish Social Welfare System. Law and Social Policy*, Blackrock, Co Dublin Round Hall Press, 1995 oraz Cousin M., *The birth of Social Welfare in Ireland, 1922-52*, Dublin: Four Courts, 2003.

W miarę ewoluowania systemu opieki, zaczął on wymagać ustanowienia ciała, które zajęłoby się jego kontrolą, co nastąpiło w 1947 roku. Następnie w 1949 roku opublikowano White Paper, w którym znalazły się propozycje co do dalszego rozszerzania pomocy o kolejne grupy interesantów, a także sposób, w jaki mogłoby odbyć się finansowanie polityki społecznej państwa. Wiele z tych propozycji znalazło się następnie w Social Welfare Act (Ustawa o opiece społecznej, 1952 rok), który m.in. zrównał stawki dla samotnych mężczyzn i kobiet, lecz w przypadku kobiet zamężnych nadal otrzymywały one mniejszą pomoc od mężczyzn. W okresie lat 1950–1990 system opieki społecznej w Irlandii zaczął ewoluować w kierunku znanym nam obecnie. Przeprowadzono kolejne reformy, wprowadzano nowe kategorie zasiłków, obejmując nimi kolejno pracowników prywatnych sektorów bądź prowadzących prywatną działalność gospodarczą oraz pracowników na pół etatu. W momencie wdrażania norm Unii Europejskiej system opieki społecznej w Irlandii zaczął zmierzać w kierunku przestrzegania zasad i praw obejmujących całą Unię Europejską.

2. Charakterystyka wybranych zasiłków rodzinnych

Ministerstwo Spraw Socjalnych (Departament of Social & Family Affairs) odpowiedzialne jest za system opieki społecznej w Irlandii. Zasadniczo opiera się on na trzech kategoriach świadczeń:

1. Świadczenia socjalne wynikające z opłacania składek – przysługują tym osobom, które w okresie świadczenia pracy opłaciły określoną ilość składek na ubezpieczenia społeczne – PRSI (Pay Related Social Insurance) (uprawnienia do danej kategorii świadczenia zależą od tego, czy opłacona została wystarczająca liczba składek);
2. Świadczenia niewynikające z faktu opłacania składek i ich ilości – są one jednak zależne od konkretnej sytuacji danej rodziny (warunkiem uzyskania jest spełnienie kryterium dochodowego oraz innych niezbędnych warunków, zależnych od konkretnego świadczenia);
3. Pozostałe świadczenia, które nie wiążą się z opłacaniem składek PRSI ani spełnieniem wymogów majątkowych – dla uzyskania świadczeń z tej grupy należy spełnić określone warunki. Do tej właśnie kategorii zaliczony jest m.in. zasiłek na dziecko. Ubiegając się o niego należy spełniać kryterium zamieszkania (Habitual Residence), z wyjątkiem obywateli UE, krajów EOG oraz obywateli Szwajcarii, których, w przypadku gdy pracują na terytorium Irlandii, spełnienie kryterium zamieszkania nie dotyczy.

Wprowadzenie *zasiłku na dziecko* w Irlandii miało miejsce w czasie drugiej wojny światowej. Po raz pierwszy mamy z nim do czynienia w 1944

roku, kiedy to po latach zmian w projektach i walki o władzę polityczną, doszło w końcu do zaakceptowania finalnej wersji, która jako prawo zaczęła obowiązywać od 23 lutego 1944 roku. Jednak ze względu na dalszą walkę polityczną o władzę w państwie, zasiłki na dziecko nie były wypłacane aż do sierpnia 1944 roku. Początkowo przysługiwały one jedynie większym rodzinom, tym z więcej niż dwójką dzieci. Jednakowoż wraz z biegiem czasu uległy one rozszerzeniu również na drugie dziecko (1952–1953), jako część kompensacji za restrykcje nałożone na subwencje żywieniowe. Następnie w latach sześćdziesiątych zasiłek ten został również rozszerzony na pierwsze dziecko. Obecnie zasiłek na dziecko jest wypłacany rodzicom lub opiekunom dzieci do lat 16 lub do 19, jeśli dziecko uczy się w pełnym wymiarze godzin, jest zarejestrowane w urzędzie ds. szkoleń i zatrudnienia (FÁS), bierze udział w szkoleniach Youthreach lub jest niepełnosprawne. Przysługuje on matce lub ojcu, a w przypadku gdy dziecko wychowywane jest tylko przez jednego z rodziców – temu, z którym mieszka. Osoby, które otrzymują zasiłek dla dziecka poniżej 5 roku (limit wiekowy uległ zmianie w marcu 2009 r. z 5 i pół roku na 5 lat), otrzymują także *dobatek na opiekę nad małymi dziećmi* (Early Childcare Supplement, w wysokości 92 euro miesięcznie). Obecna poprawka do budżetu z kwietnia 2009 roku informuje jednak, że wraz z końcem 2009 roku dodatek na opiekę nad małymi dziećmi zostanie zniesiony i zastąpiony w styczniu 2010 darmowym rokiem przedszkolnym w ramach programu Early Childhood Care and Education (ECCE) dla wszystkich dzieci między 3,3 a 4,6 rokiem.

W budżecie z 2009 roku wprowadzono istotne zmiany dotyczące kryteriów wiekowych uprawniających do zasiłku na dziecko: od stycznia do końca grudnia 2009 roku dzieci w wieku 18 lat będą otrzymywały połowę stawki zasiłku na dziecko, by następnie wraz z pierwszym dniem stycznia 2010 roku utracić prawo do jego otrzymywania. Wszelkie cięcia związane z otrzymywaniem zasiłku na dziecko są wynikiem recesji z 2008 roku, która swoimi skutkami dotknęła nie tylko Irlandię. W związku z wprowadzonymi cięciami, w latach 2009 i 2010 niektórym rodzinom z dziećmi w wieku 18 lat uczącymi się w pełnym wymiarze godzin lub niepełnosprawnymi będzie wypłacane świadczenie wyrównawcze (w wysokości 15 euro tygodniowo), które przysługuje rodzinom z dziećmi, które ukończyły 18 lat, otrzymującym dodatek z tytułu niepełnosprawności lub:

- świadczenie w ramach pomocy społecznej w podwyższonej wysokości na dziecko w wieku 18 lat;
- dodatek rodzinny dla rodzin o niskich dochodach.

Dodatkowo, w przypadku ciąży mnogiej, istnieje możliwość uzyskania specjalnej pomocy finansowej zaraz po porodzie, a także kiedy dzieci osiągną wiek 4 i 12 lat (według stawek na 2009 rok, rodzic otrzyma auto-

matycznie, bez konieczności ubiegania się o ten rodzaj specjalnej pomocy, 635 euro tuż po urodzeniu dzieci, następnie kolejne 635 euro w wieku 4 lat i kolejne 635 euro, gdy dzieci osiągną wiek lat 12). Zasiłek z tytułu bliźniąt jest wypłacany w postaci 1,5 miesięcznej stawki, natomiast z tytułu trojaczków i innych mnogich porodów w postaci podwójnej stawki.

Według stawek z 2009 roku zasiłek na pierwsze i drugie dziecko wynosi obecnie 166 euro miesięcznie, a na trzecie i każde kolejne – 203 euro.

W Polsce świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne)².

Próbując wymienić odpowiedniki owych świadczeń w Irlandii, poza wspomnianymi już rodzajami zasiłków związanych z dzieckiem, pozostają nam jeszcze: zasiłek macierzyński (Maternity Benefit), dodatek dla rodzin niepełnych (One – Parent Family Payment), zasiłek zdrowotny (Health and Safety Benefit) dla kobiet pracujących, które są w ciąży lub w okresie karmienia piersią, zasiłek z tytułu adopcji (Adoptive Benefit), dodatek dla opiekuna (Guardian's payment), dodatek do dochodu rodzinnego (Family Income Supplement), dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (Back to School Clothing and Footwear Allowance) oraz zasiłek dla porzuconych żon (Deserted wife's social welfare payments). W przypadku tego ostatniego został on zamknięty dla nowych aplikacji w styczniu 1997 roku wraz z pojawieniem się One – Parent Family Payment, ale nadal wypłacany jest kobietom, które spełniły wymagane kryteria i aplikowały przed 2 stycznia 1997 roku. Pokróćce omówię jedynie zasiłek macierzyński oraz dodatek dla rodzin niepełnych – jako istotne dla naszej tematyki.

Zasiłek macierzyński zalicza się do pierwszej kategorii świadczeń i jest wypłacany kobietom, które są na urlopie wychowawczym i ubiegały się o to świadczenie na 6 tygodni przed pójściem na urlop macierzyński (12 tygodni w przypadku osób prowadzących własną działalność gospodarczą). Wysokość otrzymywanego zasiłku zależy od wysokości uzyskiwanego dochodu, a w przypadku, gdy osoby starające się o zasiłek macierzyński otrzymują inne świadczenia socjalne (dodatek dla rodzin niepełnych, rentę wdowią, dodatek dla kobiet opuszczonych przez mężów, zapomogę dla żon więźniów, dodatek dla sierot, odprawę pośmiertną jako rodzaj renty dla wdów/wdowców lub alimentów), są uprawnione jedynie do połowy kwoty zasiłku (według stawek na 2009 rok zarówno Maternity Benefit, jak i Adoptive Benefit może wynieść między 230.30 euro a 280 euro tygodniowo). Aby się kwalifikować do otrzymania tego zasiłku, należy mieć

² Więcej informacji można uzyskać na stronie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej: www.mps.gov.pl.

opłacone składki PRSI za okres minimum 39 tygodni (lub 52 w przypadku osób prowadzących własną działalność gospodarczą). Okres wypłacania obejmuje 26 tygodni bez względu na to, czy po urlopie następuje powrót do pracy. Aby jednak zakwalifikować się na pełne 26 tygodni, należy przejść na urlop najwcześniej 16, a najpóźniej 2 tygodnie przed tygodniem, w którym spodziewany jest poród. Zasiłek macierzyński nie przysługuje jednak w przypadku, gdy osoba starająca się otrzymuje już dodatek dla opiekuna.

Kolejnym rodzajem pomocy socjalnej, jaką można uzyskać w Irlandii, jest *dodatek dla rodzin niepełnych*. Może go uzyskać zarówno kobieta, jak i mężczyzna, którzy samotnie, bez pomocy partnera wychowują dziecko. Można się o niego starać, jeśli: jest się niezamężną/zonatym, wdową/wdowcem, partnerem osoby odbywającej wyrok skazujący, jest się w separacji lub rozwiedzionym bądź w przypadku, gdy doszło do anulowania aktu ślubu i nie mieszka się już dłużej ze swoim partnerem. Oprócz warunku pobytu dziecka (poniżej 18 roku życia) pod opieką osoby starającej się o wspomniany dodatek oraz warunku pozostawania poza konkubinatem lub wspólnotą, należy również spełnić kryterium zamieszkania i posiadania dochodu nie wyższego niż 425 euro tygodniowo. W przypadku osób pozostających w separacji bądź rozwiedzionych, stan ten musi trwać od przynajmniej trzech miesięcy i musiały zostać podjęte wcześniej próby uzyskania alimentów od byłego partnera. W przypadku osób niezamężnych/zonatych osoba starająca się musi być rodzicem dziecka kwalifikującego się do danego dodatku oraz podjąć wcześniejsze próby uzyskania alimentów od drugiego z rodziców dziecka. W przypadku, gdy partner odbywa wyrok skazujący, musi on/ona zostać skazanym na wyrok więzienia na przynajmniej sześć miesięcy bądź przebywać w areszcie przez okres przynajmniej sześciu miesięcy. Dodatek ten można otrzymywać również po uzyskaniu przez dziecko pełnoletności do jego 22 roku życia, tylko gdy podejmuje ono dalszą naukę w trybie dziennym. Wysokość dodatku jest ściśle uzależniona od dochodu i może osiągnąć maksymalną wartość 204.30 euro tygodniowo (dane na rok 2009).

3. Wydatki na opiekę społeczną w Irlandii³

Według raportu Ministerstwa Spraw Socjalnych podsumowującego 2008 rok, wydatki na opiekę społeczną wzrosły do 17 815 miliardów euro (wzrost o 14,8% w stosunku do 2007 roku), z czego:

- na zasiłki na dziecko przeznaczone zostało 2,5 miliarda euro (wzrost o 10% w stosunku do roku poprzedniego); w sumie zasiłek otrzymało

³ Więcej danych statystycznych można odnaleźć w 26 edycji Informatora Statystycznego Ministerstwa praw Socjalnych za rok 2008.

5 96 108 rodzin, w imieniu 1 141 938 uprawnionych dzieci. Szczegółowa analiza danych ukazuje, że 76,4% osób, które w 2008 roku skorzystały z zasiłku na dziecko mają jedno lub dwoje dzieci;

- na zasiłek macierzyński wydano o 57 milionów euro więcej niż w 2007 roku (co stanowi wzrost rzędu 22,5%);
- dodatek do dochodu rodzinnego został wypłacony 27 798 rodzinom (21,8% wzrost w stosunku do 2007 roku) na poczet 58 000 dzieci, co oznacza 22,1% więcej niż w 2007 roku. W sumie na dodatek do dochodu rodzinnego wydane zostało 170 milionów euro (wzrost o 21,6%);
- jeśli chodzi o dodatek dla rodzin niepełnych, to nastąpił wzrost w wydatkach w stosunku do roku 2007 o 10,9% (skorzystało z niego o 3,2% więcej osób niż w roku 2007, z czego zdecydowaną większość stanowiły kobiety między 25 a 29 rokiem życia).

Więcej danych można odnaleźć w tabelach 2–5.

Tabela 2. Wybrane wydatki na pomoc społeczną w 2007 i 2008 roku w tysiącach euro w zależności od programu

Program	2007	2008	Stosunek 2008 do 2007
Widow/er's (Contributory) Pension	1 204 979	1 299 406	7,8%
Widow/er's (Non-Contributory) Pension	19 921	17 628	-11,5%
Deserted Wife's Benefit	100 710	104 671	3,9%
Deserted Wife's Allowance	6897	6627	-3,9%
Prisoner's Wife's Allowance	16	7	-56,3%
One Parent Family Payment	962 425	1 067 578	10,9%
Widowed Parent Grant (Contributory)	3862	5543	43,5%
Widowed Parent Grant (Non-Contributory)	454	529	16,5%
Widows, Widowers and One Parent Families Ogółem:	2 299 264	2 501 989	8,8%
Maternity Benefit	257 896	315 879	22,5%
Health and Safety Benefit	503	576	14,5%
Adoptive Benefit	1333	1644	23,3%
Guardian's Payment (Contributory)	9560	14373	50,3%
Guardian's Payment (Non-Contributory)	4366	10711	145,3%
Child Benefit	2 232 974	2 455 846	10,0%
Child Related Payments Ogółem:	2 506 632	2 799 029	11,7%
Suma ogółem:	15 518 483	17 815 282	14,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych w 26 edycji Informatora Statystycznego Ministerstwa Spraw Socjalnych za rok 2008.

Tabela 3. Wydatki na zasiłki rodzinne w latach 1999–2008 w tysiącach euro

Rok	Dodatek dla rodzin niepełnych	Zasiłek na dziecko	Zasiłek macierzyński	Dodatek do dochodu rodzinne-go	Ogółem
1999	435 177	565 013	52 733	41 134	1 094 057
2000	480 113	637 543	58 041	39 386	1 215 083
2001	537 376	964 847	78 933	37 099	1 618 255
2002	613 035	1 462 793	99 129	42 423	2 217 380
2003	660 586	1 666 530	107 336	45 360	2 479 812
2004	694 835	1 765 117	121 571	55 812	2 637 335
2005	751 102	1 899 936	132 412	72 152	2 855 602
2006	834 262	2 056 925	180 801	107 137	3 179 125
2007	962 425	2 232 974	257 896	140 020	3 593 315
2008	1067 578	2 455 846	315 879	170 310	4 009 613

Źródło: jak w tabeli 2.

Tabela 4. Liczba rodzin otrzymujących zasiłek na dziecko w stosunku do liczby dzieci uprawniających do otrzymywania zasiłku w latach 1999–2008

Liczba dzieci przypadająca na rodzinę	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1	197 457	203 342	208 712	214 916	221 515	221 837	224 686	232 974	241 138	247 345
2	170 777	171 646	173 525	176 284	181 018	185 282	188 536	194 250	200 949	207 816
3	92 172	90 667	89 564	89 397	90 512	92 379	93 516	94 960	96 956	99 550
4	33 979	32 431	31 225	30 552	29 996	30 542	30 258	30 329	30 385	31 069
5	9651	8795	8257	7884	7732	7619	7417	7266	7234	7368
6	2965	2628	2450	2275	2161	2175	2130	2094	2022	2017
7	980	869	742	712	669	679	630	649	615	617
8	324	294	287	267	264	258	242	230	207	213
9	107	89	94	95	88	91	79	61	68	74
10	56	48	39	36	34	28	34	38	26	29
11	22	20	16	15	15	16	6	5	8	8
12	11	7	6	7	4	4	4	3	4	0
13	2	3	1	0	0	0	2	1	0	2
14	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Ogółem	508 504	510 840	514 919	522 411	534 009	540 911	547 540	562 860	579 612	596 108
Liczba dzieci, w stosunku do których świadczenie było wypłacane	1 028 877	1 018 175	1 014 340	1 019 551	1 034 851	1 051 005	1 060 740	1 083 980	1 110 715	1 141 938

Źródło: tłumaczenie tabeli D8 26 edycji Informatora Statystycznego Ministerstwa Spraw Socjalnych za rok 2008, s. 63.

Tabela 5. Liczba osób, które uzyskały dodatek dla rodzin niepełnych w 2008 roku w zależności od statusu, wieku i płci

Wiek	Niezamężny/a, pozostający/a w separacji, partner/ka osoby pozbawionej wolności		Osoba owdowiała		Ogółem	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
> 20	1	1497	-	-	1	1497
20–24	23	12 979	-	4	23	12 983
25–29	105	19 294	2	24	107	19 318
30–34	138	16 617	7	62	145	16 679
35–39	295	14 589	10	123	305	14 712
40–44	429	10 611	23	142	452	10 753
45–49	306	6138	28	146	334	6284
50–54	221	2591	29	97	250	2688
55–59	113	851	23	86	136	937
60–64	39	134	6	45	45	179
65 <	3	5	3	1	6	6
Ogółem	1673	85 306	131	730	1804	86 036
Suma całkowita	86 979		861		87 840	

Źródło: tłumaczenie tabeli C10 26 edycji Informatora Statystycznego Ministerstwa Spraw Socjalnych za rok 2008, s. 57.

W wyniku ostatniego kryzysu gospodarczego zaczęto prowadzić debatę polityczną nad obniżeniem wypłacanych składek na poszczególne zasiłki rodzinne, przeniesieniem niektórych z nich z trzeciej do drugiej kategorii świadczeń bądź opodatkowaniem ich wartości. Tego typu rozwiązania mogłyby przynieść oszczędności około 400 milionów euro za opodatkowanie samego zasiłku na dziecko lub wprowadzenie kryterium dochodowego jako warunku jego uzyskania. W ramach samego zasiłku na dziecko rząd w 2008 roku poniósł koszty rządu 2,5 miliarda euro, co stanowi zaledwie 5% wszystkich wydatków państwa. Szukanie oszczędności tłumaczone jest tym, że w ostatnim roku spadły koszty utrzymania oraz wynajmu mieszkań, przy czym stawki na zasiłki zostały utrzymane na bardzo wysokim poziomie. Zaostrzono również kontrolę nad wypłacanymi zasiłkami. I tak w roku 2008 zostało skontrolowanych ponad 560 tysięcy wniosków o wypłatę zasiłków. W przypadku zasiłku na dziecko udało się zaoszczędzić około 49 tysięcy euro (przy skontrolowaniu 87 850 wniosków). Na samym zasiłku dla rodzin niepełnych (wliczając zasiłek dla wdów) zaoszczędzono aż 142 miliony euro (skontrolowanych 64 782 wniosków). Jest to bowiem kategoria zasiłku, przy której wypłacie dochodzi do największej ilości nadużyć (drugim rodzajem zasiłków, przy którym dochodzi do dużej ilości nadużyć, jest zasiłek dla bezrobotnych). Składając bowiem wniosek o jej przyznanie,

osoby niepozostające w związku małżeńskim często celowo pomijają rubrykę o danych i dochodach partnera, zgłaszając siebie jako osobę mieszkającą samotnie. W ten sposób otrzymują dodatkowe pieniądze na prowadzenie gospodarstwa domowego, przy czym zamieszkują je razem z partnerem. Wcześniej ten rodzaj zasiłku stanowił pewnego rodzaju sposób na życie dla niektórych środowisk patologicznych.

System pomocy socjalnej w Irlandii przeszedł dosyć długą drogę, by obrać kształt znany nam obecnie. Do tej pory umożliwiał jego beneficjentom przeżycie na bardzo godnym poziomie i często zniechęcał do podejmowania pracy, gwarantując dosyć wysokie stawki za poszczególne rodzaje zasiłków. Obecnie w wyniku panującego kryzysu gospodarczego rząd irlandzki stara się znaleźć oszczędności również i w tej sferze wydatków. Z bardzo dużym niezadowoleniem społecznym spotykają się wszelkie pomysły uzyskania oszczędności z zasiłku na dziecko, który do tej pory przysługiwał każdemu dziecku bez względu na sytuację majątkową rodziców. Myślę, że tematyka zasiłków rodzinnych w Irlandii będzie godna śledzenia przez kolejne lata, aby móc następnie poddać ocenie obecną kryzysową politykę rządu i jego działania wymierzone w pomoc socjalną. Pozostaje też pytanie, czy opodatkowanie bądź uzależnienie od kryterium dochodowego zasiłku na dziecko nie uderzy właśnie w rodziny wielodzietne i najbardziej potrzebujące, które przecież w dobie kryzysu liczą głównie na pomoc państwa.

Podsumowanie

Powyższy artykuł skupia się na kwestii zasiłków rodzinnych w Irlandii ze szczególnym uwzględnieniem zasiłku na dziecko, zasiłku macierzyńskiego i zasiłku dla rodzin niepełnych. W części pierwszej przedstawiona została w sposób skrótowy historia wykształcania się systemu opieki społecznej w Irlandii w ciągu lat 1838–1994. Część druga artykułu w sposób szczegółowy opisuje poszczególne kategorie zasiłków rodzinnych z uwzględnieniem stanu prawnego na 2009 rok wraz z planowanymi zmianami. Część trzecia przedstawia szczegółowe dane z raportu Ministerstwa Spraw Socjalnych Irlandii, podsumowującego wydatki poniesione na zasiłki rodzinne przez państwo w 2008 roku oraz sygnalizuje zmiany w wydatkach, jakie mają nastąpić w 2010 roku w celu uzyskania oszczędności do budżetu państwa.

Bibliografia

1. Cousin M., *The Irish Social Welfare System. Law and Social Policy*, Blackrock, Co Dublin Round Hall Press, 1995.
2. Cousin M., *The birth of Social Welfare in Ireland, 1922–52*, Dublin: Four Courts, 2003.
3. Quin S., Kennedy P., Matthews A., Kiely G., edited by *Contemporary Irish Social Policy*, Dublin: University College Dublin Press, 2005.
4. *Maternity Benefit*, Handbook No. SW11, Department of Social and Family Affairs.
5. *Social Welfare Rates of Payment 2009*, Handbook No. SW19, Department of Social and Family Affairs.
6. *Child Benefit*, Handbook No. SW42, Department of Social and Family Affairs.
7. *One – Parent Family Payment*, Handbook No. SW82, Department of Social and Family Affairs.
8. 26th edition of the *Annual Statistical Report of the Department of Social and Family Affairs*, 2008.
9. www.citizensinformation.ie.
10. www.welfare.ie.
11. www.statcental.ie.
12. www.irishtimes.com.
13. www.independent.ie.

Social benefits in Ireland

Summary

Author describes the following subjects:

- The genesis of social system in Ireland
- Characteristics of chosen social family grants in the framework of social policy
- Expenses of the state on social benefits system in Ireland.